

Amnesty International, Suomen osasto

Vuosikertomus 2020

Päätavoitteet ja integroitu kampanjointi

Ihmisoikeuspuolustajatyö

Oikeusvaltiokehitys Unkarissa ja Puolassa: Teimme kaksi vetoomuskampanjaa Unkarin oikeusvaltiokehityksestä ja kirjoitimme Eurooppa-ministeri Tytti Tuppuraiselle Unkarin ja Puolan tilanteesta. Ministeri vastasi sähköpostitse ja kiitti Amnestya työstä oikeusvaltioperiaatteen puolesta.

Büyükada-oikeudenkäynnit Turkissa: Pidimme aktiivisesti yhteyttä ulkoministeriöön ja Suomen suurlähetystöön Ankarassa ihmisoikeuspuolustajien oikeudenkäynneistä. Suomen lähetystön edustaja oli pyyntömme mukaisesti mukana helmikuussa pidetyssä Büyükada-oikeudenkäynnissä. Kun neljä ihmisoikeuspuolustajaa tuomittiin 3.7. oikeudenkäynnissä vankeuteen, Suomen edustusto Ankarassa jakoi sosiaalisessa mediassa EU:n ulkosuhdehallinnon lausunnon tuomiosta. Pidimme lähetystöä ajan tasalla tilanteesta koko vuoden ajan.

Valko-Venäjä: Viestimme aktiivisesti Valko-Venäjällä presidentinvaalien jälkeen järjestetyistä mielenosoituksista ja niiden väkivaltaiseen tukahduttamiseen liittyvistä ihmisoikeusloukkauksista. Vetosimme ulkoministeri Pekka Haavistoon, jotta hän vaatisi EU:n edustajien pääsyä pidätyskeskuksiin.

Kaksikäyttötuotteet: Keskustelimme ulkoministeriön vientivalvontayksikön kanssa EU:n kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnan tehostamisesta ja toimme viestinnässämme esiin kaksikäyttötuotteiden vientiin liittyviä ihmisoikeusriskejä, kuten ihmisoikeuspuolustajiin kohdistuvaa laitonta valvontaa ja ihmisoikeusloukkauksiin liittyvää massavalvontaa. Kaksikäyttötuoteasetuksen uudistus hyväksyttiin marraskuussa, ja vaikka lopputulos on melko laiha kompromissi, siihen on sisällytetty joitakin Amnestyn vaatimia parannuksia. Esimerkiksi viennin läpinäkyvyyttä on lisätty ja tekstissä mainitaan nyt ”kybervalvontaan” käytetty teknologia, johon sisältyy myös biometrinen teknologia.

Atte Ahokas: Puutuimme ilmastoaktivisti Atte Ahokkaan häirintään julkisuudessa korostamalla sitä, miten vahingollista systemaattinen häirintä on aktivismille ja vaikuttamistyölle.

Jyri Jaakkola: Kampanjoimme Jyri Jaakkolan ja Bety Cariñon kuoleman 10. vuosipäivän muistamiseksi. Jyrin äiti ja ystävät saivat tukea Amnestyn kampanjoinnista, kun poikkeusolot estivät suunniteltujen tilaisuuksien järjestämisen. EU-delegaatio Meksikossa julkaisi asiasta paikallisen lausunnon, ja Suomen lähetystö huomioi päivän sosiaalisessa mediassa.

Mielenosoitustarkkailu: Haastattelimme sekä aktiivisia kansalaisia että poliiseja mielenosoituskäytännöistä Suomessa. Haastattelujen pohjalta käynnistimme mielenosoitusten tarkkailuun tähtäävän projektin. Järjestimme kokoontumisvapauteen liittyvän Tunne oikeutesi-koulutuksen ja valmistelimme koulutuksen vapaaehtoisille tarkkailijoille, joiden oli tarkoitus jalkautua mielenosoituksiin ja kerätä tietoja tapahtumista. Joulukuulle 2020 suunniteltu tarkkailupilotti kuitenkin peruuntui heikentyneen koronavirus-tilanteen takia, mutta sen ja koulutuksen on määrä toteutua vuoden 2021 aikana. Tuotimme ja jaoimme tietopaketteja kokoontumisvapaudesta sekä poliisin oikeuksista ja velvollisuuksista erityisesti sen jälkeen, kun poliisi keskeytti mielenosoituksen pippurikummutteella Helsingissä.

Yksilötyö: Osana kansainvälisesti koordinoitua vaikuttamistyötä pyysimme Suomen viranomaisilta konkreettisia toimia yksittäisten ihmisoikeuspuolustajien tukemiseksi ja suojelemiseksi mm. Venäjällä, Saudi-Arabiassa, Israelissa ja Palestiinalaisalueilla sekä Egyptissä. Pyysimme Suomen lähetystöjä Israelissa ja Länsirannalla osallistumaan matkustuskieltoon määrätyn Amnestyn kampanjavastaavan Laith

Abu Zeyadin oikeudenkäyntiin 31.5. Suomen edustaja oli muutamien muiden EU-maiden ja EU-dele-gaation edustajan kanssa mukana oikeudenkäynnissä tarkkailijana. Marraskuussa pidätetyt egyptiläisen EIPR-järjestön työntekijät vapautettiin laajan kansainvälisen painostuksen myötä parin viikon vankeu-den/pidätyksen jälkeen.

Vetosimme useiden ihmisoikeuspuolustajien, mielipidevankien ja kuolemaantuomittujen puolesta. Heistä esimerkiksi iranilainen ihmisoikeuspuolustaja Narges Mohammadi vapautui lokakuussa viiden vuoden vankeuden jälkeen. Vetosimme loppuvuodesta myös Iranissa kuolemaan tuomitun Ruotsin kan-salaisen Ahmadreza Djalajin puolesta. Hänen teloitustaan siirrettiin joulukuussa kuukaudella.

Sanan- ja kokoontumisvapaus: Toimme esiin kokoontumisvapauden ja sananvapauden loukkauksia mm. Hongkongissa, Myanmarissa ja Ranskassa.

Kirjeitä vapaudelle ja Koulujen kirjemaraton olivat jälleen aktivismin ja koulujen kanssa tehtävän yh-teistyön näkyvimmit kampanjat. Toimimme vuoden 2020 kansainvälisessä kampanjassa sananvapau-den ja rauhanomaisen kokoontumisvapauden puolesta. Aktivoimme kampanjaamme osallistuneita aktii-veja, tukijoita ja koulujen oppilaita kirjoittamaan solidaarisuusviestejä ja vetoomuskirjeitä Myanmarin, Chileen, Turkkiin ja Saudi-Arabiaan. Kampanjan vetoomukset olivat avoinna myös verkkosivuillamme, ja järjestimme kampanjan puitteissa etäyhteyksin toteutettuja tilaisuuksia. Yhteensä kampanjassa teh-tiin Suomessa yli 34 000 ihmisoikeustekoa.

Turvassa-työ

Pakolaiskiintiö vuodelle 2021 nostettiin budjettiriihessä 1050 henkilöön (850 henkilöä vuonna 2020). Kampanjoimme kiintiön korottamisen puolesta aktiivisesti sosiaalisessa mediassa muiden järjestöjen kanssa ja teimme suoraa vaikuttamistyötä. Lakiesitys turvapaikanhakijoiden oikeusturvauudistuksesta annettiin eduskunnalle joulukuussa. Toimme uudistuksen kiireellisyyttä esille useissa vaikuttamista-paamisissa syksyn aikana. Työtä perheenyhdistämisen helpottamiseksi tehtiin blogiteksteillä, artikke-leilla ja yhteisellä kannanotolla muiden järjestöjen kanssa sekä tapaamalla sisäministerin erityisavusta-jaa ja muita maahanmuuttokysymyksistä neuvottelevia erityisavustajia. Lasten säilöönnoton kieltämiseksi Suomessa lausuimme YK:n erityisraportoijalle, joka suositteleeikin valtioita säilöönnoton sijaan tarjoa-maan ihmisoikeusmyönteisiä vaihtoehtoja. Teimme laajasti yhteistyötä vaikuttamistapaamisissamme muiden pakolaisjärjestöjen kanssa. Osallistuimme Helsinki Prideen järjestämällä Helsinki Pride -yhtei-sön ja Pakolaisneuvonnan kanssa yhteistyössä vaikuttajille ja viranomaisille suunnatun keskustelutilai-suuden sateenkaariturvapaikanhakijoista.

Nostimme aktiivisesti esiin EU:n uuden maahanmuutto- ja turvapaikkapaketin ongelmakohtia omissa kanavissamme sekä mediassa. Teimme runsaasti vaikuttamistyötä, kuten tapasimme erityisavustajia ja lausuimme Suomen kannasta ministeriölle ja eduskunnalle. Onnistuimme vaikuttamaan Suomen kan-taan, joka muuttui ihmisoikeusmyönteisemmäksi. Nostimme toistuvasti esille Välimeren pakolaisleirien tilannetta ja pandemian vaikutuksia oloihin leireillä sekä terveyspalveluiden tarvetta erilaisilla teksteillä sekä vetoomuksilla ja mediatyöllä. Teimme mediatyötä sen puolesta, että Suomi ottaisi Välimereltä ala-ikäisiä yksin tulleita turvapaikanhakijoita sisäisinä siirtoina. Suomi sitoutuikin ottamaan sisäisinä siir-toina 175 lasta ja muuta haavoittuvassa asemassa olevaa turvapaikanhakijaa, joista suurin osa siirret-tiin Suomeen vuoden loppuun mennessä.

Kirjoitimme sisäministerille pandemian vaikutuksista turvapaikanhakijoihin ja paperittomiin ja erityi-sesti säilöönottojen edellytyksistä pandemian aikana. Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden kään-nytyisperusteiset säilöönnotot ovat vähentyneet. Käsitelimme pandemian vaikutuksia turvapaikanhaki-joille ja paperittomille verkkosivuillamme julkaistussa artikkelissa. Selvitimme Turussa asuvan afganis-tanilaisen Alin tilannetta ja valmistauduimme aloittamaan vetoomuskampanjan hänen puolestaan vuonna 2021.

Reagoimme julkiseen keskusteluun nopeasti sosiaalisessa mediassa ja kannanotoilla sekä mediassa. Ilmastokriisin vaikutuksia pakolaistilanteeseen olemme nostaneet esille laajassa verkkosivuiltamme julkaistussa artikkelissa.

Naisiin kohdistuva väkivalta

Olimme mukana Suomen seksuaalirikoslainsäädännön uudistustyöryhmässä, jonka mietintö julkaistiin heinäkuussa. Mietintö on merkittävä askel kohti suostumusperustaista seksuaalirikoslainsäädäntöä, mutta se sisältää joitakin puutteita. Amnesty jätti mietinnöstä seksuaalista hyväksikäyttöä ja lapsiin kohdistuvia rikoksia koskevan eriävän mielipiteen. Hallituksen esitys lainsäädäntöuudistukseksi on valmisteilla oikeusministeriössä.

Suomeen avattiin kolme uutta seksuaaliväkivallan uhrien Seri-tukikeskusta (Oulu, Pori, Rovaniemi). Keskuksia on nyt seitsemän. Teimme vaikuttamistyötä väkivaltaa kokeneiden tukipalveluiden turvaamisesta ja resurssien kasvattamisesta. Lähetimme keväällä useille ministereille Amnestyn koordinoiman 20 järjestön allekirjoittaman vaikuttamiskirjeen naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyviä tukipalveluja tuottavien järjestöjen rahoituksen turvaamisesta sekä teimme vaikuttamistyötä myös budjettiriihen alla. Valtio kompensoi STEA-rahoitteisten tukipalveluiden rahoituksen vuodelle 2021. Amnestyn edustaja jatkaa Naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen toimikunnan järjestöjaostossa.

Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma julkistettiin 22.10.2020. Ohjelmassa on huomioitu lukuisia ihmisoikeusongelmia, joita Amnesty on nostanut esille työssään. Ohjelma sisältää muun muassa väkivaltaa koskevaa tutkimusta, laajaa viranomaisten koulutusta ja väkivallan vastaisen työn rakenteiden vahvistamista. Vaikutimme ohjelman sisältöihin pitämällä puheenvuoroja lukuisissa eri tilaisuuksissa ja työpajoissa.

Vuoden aikana otimme kantaa naisiin kohdistuvan väkivallan eri ilmenemismuotojen torjuntaan lukuisissa lausunnoissa ja kirjeissä. Puolsimme lausunnoissamme muun muassa laittoman uhkauksen syyte-oikeuden muutosta virallisen syytteen alaiseksi rikokseksi ja pakkoavioliiton kumoamista sekä vaimimme väkivallan vastaisen työn resursoinnin merkittävää kasvattamista.

Syksyllä aloitimme kuntavaalityön, johon sisältyy sekä poliittista vaikuttamista että kuntatutkimuksen seurantatutkimus.

Tanskan parlamentti hyväksyi yksimielisesti suostumuslain joulukuussa yhteispohjoismaisen työn tuloksena. Vetosimme järjestöjen yhteisessä kannanotossa aborttioikeuden turvaamisesta myös koronaviruspandemian aikana. Osallistuimme myös seksuaalioikeusverkoston kannanottoon seksuaalioikeuksien turvaamisesta poikkeusoloissa. Tuimme aborttioikeutta puolustavia kansanliikkeitä Puolassa, Slovakiassa ja Argentiinassa. Slovakiassa ehdotus aborttilain kiristämisestä kaatui, Puolassa käsittely on edelleen kesken. Argentiinan senaatti teki historiallisen päätöksen ja laillisti abortin joulukuussa. Olimme mukana Suomen aborttilain uudistusta vaativassa #OmaTahto2020-kansalaisaloitteessa ja sen kampanjoinnissa. Aloite keräsi kuukauden aikana tarvittavat 50 000 kannatusilmoitusta ja aloite luovutettiin eduskunnalle joulukuussa.

Muut teemat

Sateenkaarityö

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama työryhmä julkaisi alkuvuodesta 2020 raportin, joka sisältää kaksi vaihtoehtoista mallia translain kokonaisuudistukseen. Laajempi malli sisältää myös ehdotuksen, jossa juridisen sukupuolen vahvistamisen ikäraja olisi 15 vuotta täysi-ikäisyyden sijaan. Uutta työryhmää lain valmisteluun ei vuoden 2020 aikana nimitetty. Kampanjoimme aiheesta mm. syksyn Helsinki Pride -viikon aikana. Allekirjoitimme lain etenemisestä ja alaikäisten huomioimisesta järjestöjen yhtei-

sen vaikuttamiskirjeen ministeri Krista Kiurulle. Olimme mukana myös Setan koordinoimassa kannanotossa transmuistopäivänä. Yhteistyönä Translasten ja -nuorten perheiden (TLNP) kanssa lähetimme kansanedustajille kirjeen ja taustamateriaalia alaikäisten huomioimisesta translakiuudistuksessa.

Lausuimme transsukupuolisuuteen ja muunsukupuolisuuteen liittyvän dysforian hoitoa koskevista Palveluvalikoimaneuvoston (PALKO) hoitosuosituksenluonnoksista. Lausunnollamme vahvistimme mm. Setan havaintoja asiasta ja reagoimme aiheesta heränneeseen keskusteluun somessa. Vuoden aikana otimme kantaa translakiin lukuisissa eri lausunnoissa ja kirjeissä.

Vetosimme Suomen ministereihin sekä ulkoministeriöön, jotta he toimisivat sukupuolen vahvistamisen kieltämistä sekä ihmisoikeuksia loukkaavia lakiesityksiä vastaan Unkarissa. Toimimme homofobisen vainon kohteeksi joutuneen venäläisen aktivistin Julija Tsvetkovan puolesta sekä jatkoimme kampanjointia turkkilaisen METU-Priden järjestäjien puolesta Kirjeitä vapaudelle -kampanjassa. Nostimme esiin myös EU:n perusoikeusviraston tutkimuksen tuloksia kansainvälisen Priden yhteydessä.

Olimme Kelet elokuvan yhteistyökumppani, siitä enemmän alla.

Ihmisoikeuskasvatus

Esittelimme Amnestyn ihmisoikeuskasvatusta tammikuussa Educa-messuilla Helsingissä. Mainostimme Opettajaviestiä ja pisteellämme vieraili arviolta 400 messukävijää. Julkaisimme vuoden aikana viisi Opettajaviestiä, joiden yhteistilaajamäärä vuoden loppuun mennessä opettajaviestillä oli 204 henkilöä. Koulutimme opettajaopiskelijoita ihmisoikeusperustaisesta opetuksesta ja oppilaiden voimaannuttamisesta toimintaan yhdessä Rauhankasvatusinstituutin kanssa osana Maailma koulussa -seminaarisarjaa. Olimme suunnittelemassa Fingon koordinoimaa Transformer 2030 – Tulevaisuuden tekijät -opettajien täydennyskoulutushanketta.

Toteutimme yläkouluille ja toiselle asteelle ihmisoikeuskasvatusmateriaalin Kelet-elokuvan yhteyteen. Elokuvan ihmisoikeusteemoja käsittelevä materiaali toteutettiin yhteistyössä Koulukinon kanssa, ja se julkaistiin Koulukinon sivustolla. Toteutimme yhteistyössä elokuvan tuotantoyhtiön kanssa yhteistyöesityksiä, joihin liittyvissä keskusteluissa toimimme esiin keskeisiä ihmisoikeusnäkökulmia, jotka liittyvät syrjiviin valtarakenteisiin, transtaustaisten ihmisten representaatioihin ja nykyiseen translakiin. Osa suunnitelluista näytöksistä jouduttiin perumaan Covid 19 -rajoitusten vuoksi.

Koronapandemia antoi vauhtia virtuaalisten osallistumismahdollisuuksien nopeaan kehittämiseen. Pandemian siirtäessä koulut keväällä etäopetukseen teimme digiloikan ja aloitimme virtuaalisten oppimateriaalien ja kouluvierailuiden kehittämisprojektin. Ihmisoikeuskasvatuksen asiantuntija ja harjoittelijat tekivät esitelmää ja verkossa toteutettavia tehtäviä työmme teemoista. Teimme materiaalien avulla vuoden aikana 35 virtuaalista kouluvierailua yläkouluille ja toiselle asteelle 11 paikkakunnalla. Vierailut tavoittivat yli 720 oppilasta.

Koulujen kirjemaraton -kampanjaan ilmoittautui 52 koulua ja 2 509 oppilasta. Kampanjan ihmisoikeuskasvatusmateriaalit käsitelivät sananvapautta ja rauhanomaista kokoontumisvapautta. Kouluille suunnatut materiaalit taustoittivat henkilöiden tarinoissa ilmeneviä ihmisoikeusloukkauksia videoiden sekä toiminnallisten ja pohdintatehtävien avulla. Viestejä kouluissa kirjoitettiin reilu 800.

Päivitimme sateenkaarioikeuksia käsittelevät opetusmateriaalit päivätyökeräyksen yhteyteen.

Suunnittelimme Nordic Youth Conference -tapahtumaa tammikuussa Helsingissä yhdessä muiden pohjoismaiden osastojen kanssa. Koronapandemian takia tapahtuma jouduttiin kuitenkin perumaan vuodelta 2020 ja se päätettiin siirtää seuraavalle vuodelle virtuaalisessa muodossa.

Perehdytimme aktiivejamme, jäseniämme ja tukijoitamme ihmisoikeustyömme ajankohtaisiin teemoihin virtuaalisilla ihmisoikeuksien iltapäiväkahveilla, joita järjestettiin vuoden aikana kymmenen kertaa.

Ryhdyimme suunnittelemaan ja valmistamaan verkossa toimivia koulutus- ja perehdytysmateriaaleja aktivismin ja ihmisoikeuskasvatuksen tavoitteiden mukaisesti. Osana tätä työtä käänsimme Amnesty

Human Rights Academyn *Introduction to human rights* -kurssin suomeksi. Kurssi julkaistaan alkuvuodesta 2021 Amnesty Human Rights Academy -sivustolla.

Ihmisoikeusrakenteet

Vuonna 2020 annetun valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon mukaan Suomen ulkopolitiikka on ihmisoikeusperustaista, mikä tarkoittaa kaiken toiminnan ihmisoikeusvaikutusten arviointia. Valtioneuvoston ihmisoikeusvalvontajärjestelmän ja kansallisen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman valmistelu eteni vuoden aikana. Jälkimmäisessä laaditaan kansallisia ihmisoikeusindikaattoreita, joiden avulla on tarkoitus arvioida Suomen ihmisoikeustilanteen kehittymistä. Vaikutimme aktiivisesti mainittujen asiakirjojen valmisteluun lukuisten kuulemisten, haastattelujen ja lausuntojen avulla.

Amnestyn edustajat valittiin mukaan keskeisiin kansallisiin ihmisoikeusrakenteisiin, kuten ihmisoikeusvaltuuskunta, kansainvälisten ihmisoikeusasiain neuvottelukunta (IONK) ja yhdenvertaisuusasioiden neuvottelukunta. Valtuuskunnalle ja IONKille laadittiin työsuunnitelmat, joiden keskeisenä tavoitteena on toiminnan vaikuttavuuden lisääminen. Ihmisoikeusvaltuuskunnassa analysoitiin koronapandemian vaikutuksia ihmisoikeuksien toteutumiseen ja valmisteltiin suosituksia hallitukselle. Suositukset sisältävät kaikki Amnestyn prioriteettiteemat mukaan lukien ihmisoikeusvaikutusten arvioinnin edistämisen.

YK:n sopimusvalvontaelinten vahvistamista koskeva prosessi käynnistyi vuoden aikana. Amnestyn kannanottoja toimitettiin ulkoministeriön vastuuviranhaltijalle ja suomalaisia järjestöjä kerättiin mukaan kannanottoihin.

Laadimme kattavat lausunnot Suomen ihmisoikeustilanteesta YK:n kansalaisoikeuksien ja poliittisten oikeuksien komitealle sekä taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien komitealle. Kirjoitimme vuoden 2020 aikana eri aiheista ennätykselliset yli sata virallista lausuntoa ja kirjettä.

Ilmastokriisi

Toimme ihmisoikeusnäkökulmaa ilmastonmuutoksen vastaiseen työhön ja julkiseen keskusteluun kahdella kampanjalla yhteistyössä muiden järjestöjen kanssa. Fortum-kampanjassa vaadimme, ettei tytäryhtiö Uniper avaisi uutta kivihiihvoimalaa Saksan Datteliniin (valitettavasti voimala avattiin) eikä haastaisi Hollannin valtiota välimiesoikeuteen kivihiihien energiakäytön kieltämisestä. Tuimme Suomen Luonnonsuojeluliiton Irti turpeesta -kansalaisaloitekampanjaa turpeen energiakäytön lopettamiseksi. Toimme kampanjassa näkyviin ihmisoikeuksien turvaamisen ja oikeudenmukaisen siirtymän tärkeyden.

Aloitimme ihmisoikeustyötä tekevien järjestöjen säännöllisten ilmastotapaamisten järjestämisen. Alustimme ihmisoikeuksista ja ilmastosta muun muassa eduskunnan ihmisoikeusryhmän kokouksessa sekä Pohjoismaiden vihreän vasemmiston ryhmäkokouksessa. Koulutimme myös ilmastonmuutos ja ihmisoikeudet -teemasta ympäristöjärjestö WWF:n työntekijöitä. Osallistuimme säännöllisesti ympäristöjärjestöjen ilmastokoordinaatioon.

Valtioneuvoston huhtikuun alussa julkaisemassa omistajapoliittisessa periaatepäätöksessä nostettiin valtion omistamien yritysten ihmisoikeus- ja ilmastovelvoitteet vahvasti esille. Vaikutimme periaatepäätökseen mm. kirjoittamalla omistajaohjausministeri Tytti Tuppuraiselle sekä tapaamalla hänet sekä viranhaltijoita.

Vaikutimme onnistuneesti ihmisoikeusnäkökulman sisällyttämiseen ilmastolakiuudistuksen valmisteluun kyselyjen ja kuulemisten kautta. Ihmisoikeudet olivat valittu yhdeksi juridisia kysymyksiä koskevan kuulemistilaisuuden aiheeksi huhtikuussa.

Otimme aktiivisen roolin koko Amnesty-liikkeen ilmastotyön muotoilussa ja osallistuimme säännöllisesti kansainvälisen sihteeristön projektiryhmän kokouksiin.

Talous ja sosiaali oikeudet

Talous- ja sosiaali oikeuksien asiantuntija aloitti työnsä toukokuussa 2020. Aloitimme vaikuttamistyön perustaksi perusturvaselvityksen laatimisen yhteistyössä Ihmisoikeusliiton kanssa syksyllä 2020. Perusturvan riittävydestä ja ihmisoikeusperustaisesta budjetoinnista julkaistiin asiantuntijamme vieraskynäkirjoitus Helsingin Sanomissa. Kirjoitimme hallitukselle perusturvasta kehysriihen alla.

Teimme lausunnon YK:n taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien komitealle Suomen hallituksen määräaika-raportoinnin yhteydessä. Raporttimme aiheina olivat sosiaaliturva ja köyhyys, ilmastonmuutoksen hillintä, yritys vastuusääntely, ihmisoikeuskasvatus, trans- ja intersukupuolisten ihmisten oikeudet, naisiin kohdistuva väkivalta, turvapaikanhakijoiden vastaanotto- ja terveyspalvelut sekä paperittomien asuminen. Raportin käsittely komiteassa siirtyi loppukeväälle 2021 koronapandemian vuoksi.

Osallistuimme Amnestyn COVID-19-pandemiaan liittyviin kansainvälisiin kampanjoihin. Toimitimme tietoa Amnestyn kansainväliseen raporttiin terveystyöntekijöiden ja välttämättömien alojen työntekijöiden oikeuksista koronapandemian aikana. Osallistuimme myös terveysalan työntekijöiden tilannetta ja kuormitusta esille nostaneeseen kansainväliseen kampanjaan. Teimme aktiivista vaikuttamis- ja media-työtä COVID-19-rokotteiden globaalista saatavuudesta ja rokotteiden turvaamisesta haavoittuville ja marginalisoiduille ryhmille Suomessa. Suomen osaston kynttiläpalkinto myönnettiin Suomen terveydenhuollon työntekijöille kiitoksena terveyden suojelemisesta pandemian aikana.

Teimme Amnestylle esityksen kansainvälisen verolinjauksen tekemisestä. Sen käsittely siirtyi vuodelle 2021 koronapandemian vuoksi.

Osallistuimme työ- ja elinkeinoministeriön yritys vastuulakia koskevaan kuulemiseen ja järjestöjen yhteiseen kannanottoon aiheesta. Teimme lausunnon ulkoministeriölle sopimusluonnoksesta YK:n kansainväliseksi oikeudellisesti sitovaksi asiakirjaksi ihmisoikeuksista monikansallisten yhtiöiden ja muiden yritysten toiminnassa.

Kasvava ihmisoikeusliike

Aktivismi

Aktivistiviesti, toimintapyyntöt ja Toimi nyt -kokonaisuus: Tarjosimme aktiiveillemme ja tukijoillemme mahdollisuuksia osallistua kampanjointiimme Aktivistiviesti- uutiskirjeessä välitettyjen toimintapyyntöjen kautta ja julkaisimme vuoden aikana verkkosivuillamme yhden laajemman Toimi nyt -kokonaisuuden. Aktivistiviesti- uutiskirje ilmestyi hieman useammin kuin kerran kuukaudessa, jotta saimme välitetyä aktiiveillemme ajantasaisesti kutsuja koronapandemian johdosta kehitetyille virtuaalisille ihmisoikeuksien iltapäiväkahveille. Aktivistiviesti- uutiskirjeellä oli joulukuun lopussa yli 1 400 tilaajaa.

Kirjeitä vapaudelle oli aktivismin näkyvin kampanja (katso siitä myös yllä) Toimme yksittäisten ihmisten puolesta tehtävää ihmisoikeustyötä tukijoiden ja jäsenten ulottuville: yksilölliseen osallistumiseen ohjaavan kampanjamateriaalin tilasi itselleen edellistä vuotta suurempi määrä aktiiveja ja tukijoita, ja myös osallistujien itse kirjoittamien viestien määrät kasvoivat. Kirjeitä vapaudelle -kampanjassa panostimme virtuaalisiin tilaisuuksiin, järjestimme etäyhteyksin kampanjan perehdytyksiä sekä päätöstilaisuuden ihmisoikeuksien päivänä.

Poikkeuksellisen toimintavuoden aikana loimme uusia virtuaalisia osallistumisen mahdollisuuksia ja etäyhteyksin toteuttamamme koulutukset ja tilaisuudet tarjosivat entistä tasavertaisemmin mahdollisuuksia kiinnittyä toimintaamme.

Ihmisoikeuksien iltapäiväkahvit: Ajankohtaisiin kampanjateemoihimme liittyen tarjosimme aktiiveillemme ja tukijoillemme kymmenen kertaa ihmisoikeuksien iltapäiväkahvit virtuaalisesti. Iltapäiväkahveilla keskustelimme asiantuntija-alustuksen pohjalta ajankohtaisesta ihmisoikeusteemasta ja välitimme kampanjointimme liittyviä toimintapyyntöjä.

Paikallisryhmät: Pandemiarajoituksista huolimatta käynnistimme paikallisryhmätöiminnan Vaasassa sekä sosiaalisen median kanavissa aktivoituneen uuden nuorten ryhmän. Onnistuimme myös rekrytoimaan useisiin paikallisryhmiin uudet koordinaattorit tai uusia ryhmän jäseniä sekä aktivoitua ryhmiä toimimaan kevään pysähtyneisyyden tilan jälkeen.

Viestintä

Tuotimme laadukkaita ihmisoikeussisältöjä ja osallistuimme julkiseen keskusteluun sosiaalisessa mediassa sekä vahvistimme ajatusjohtajuuttamme perinteisessä mediassa. Sosiaalisessa mediassa seuraajamäärämme kasvoivat eniten Instagramissa, jossa uusia seuraajia vuoden aikana tuli 4 000 yksittäistä seuraajaa. Vuoden 2020 lopussa määrä oli hieman yli 18 000. Twitterissä saimme yli 1 000 uutta seuraajaa, seuraajamäärämme ollessa vuoden lopussa hieman yli 15 000. Facebookissa seuraajamäärä pysyy staattisesti noin 82 000 seuraajan paikkeilla. Verkkosivu-uudistuksen suunnittelu ja sisällöntuotanto aloitettiin elokuussa 2020. Uudistus viedään loppuun alkuvuodesta 2021.

Alkuvuodesta Aula Researchin kanssa toteuttamamme kohderyhmätutkimuksen tulosten pohjalta tunnistamme paremmin yleisöme sekä heidät, jotka meidän tulisi tavoittaa viesteillämme. Tavoitimme uusia yleisöjä esimerkiksi *Pitääkö tästäkin puhua?* -podcastin kautta. Houkuttelimme hankalasti tavoitettavia yleisöjä myös nostamalla esiin ihmisoikeuksien roolia urheilussa ja laajensimme tavoitavuuttamme tekemällä yhteistyötä esimerkiksi Tove-elokuvan sekä sosiaalisen median vaikuttajien kanssa. Innostimme ihmisiä osallistumaan toimintaamme ajankohtaisilla vetoomuksillamme. Onnistuneista vetoomuksista hyvät esimerkit ovat George Floydin puolesta, Valko-Venäjän mielenosoitusten turvaamiseksi sekä Ahmadreza Djalalin teloittamisen estämiseksi avatut vetoomukset.

Mediaosumien määrä vuonna 2020 oli 2 239. Osumien määrä laski hieman vuoteen 2019, jolloin vuoden mediaosumien määrä oli 2 395. Vuosi 2020 painottui koronapandemiauutisointiin, jonka takia erityisesti kevään aikana tiedotteiden tai haastatteluiden saaminen läpi oli haastavaa. Tilanteen tasoituttua onnistuimme tuomaan ihmisoikeusnäkökulman koronauutisointiin, muun muassa uutisoimalla terveysalan ammattilaisten koronakuolemista ympäri maailmaa, koronarokotteiden ja hoitoon tarvittavien tuotteiden oikeudenmukaisesta jakautumisesta sekä myöntämällä terveysalan ammattilaisille Kynttiläpalkinnon. Teimme myös onnistuneesti mediatyötä reaktiivisesti esimerkiksi Valko-Venäjästä, Etiopiasta sekä Al-Holin leiristä. Vahvistimme yksittäisten asiantuntijoidemme medianäkyvyyttä.

Markkinointi

Jatkoimme Facebook, Instagram ja YouTube -mainontaa. Teimme lehtimainontaa Voimassa, Talouselämässä ja Ylioppilaslehdessä. Amnestyposti-tukijalehtemme ilmestyi kahdella kielellä kesäkuun alussa. Tukijamme saivat lehden postitse ja sen artikkeleita julkaistiin myös verkossa. Teimme ilmastokriisi aiheista ulkomainontaa Salpausselän hiihtokisoissa Lahdessa sekä sateenkaarioikeusaiheista ulkomainontaa Helsinki Pride'n yhteydessä Rautatientorilla.

Julkaisimme Fortumiin ja ilmastokriisiin liittyvän blogin Kauppalehdessä tavoittaen uusia yleisöjä.

Pitääkö tästäkin puhua? -podcastista julkaistiin kaksi kautta. 16 osaisella podcastilla tavoitelimme ensisijaisesti uutta kohderyhmää. Podcastilla oli vuoden aikana yli 31 000 kuulijaa. Ensimmäisellä kaudella suurin kuulijakunta oli 23–34-vuotiaat miehet, toinen kausi tavoitti hieman enemmän naisia ikäjakaumalla 28–34.

Olimme TOVE-elokuvan pääyhteistyökumppani. Elokuva keräsi Suomessa yli 150 000 katsojaa ja se on myös Suomen Oscar-ehdokas. Saimme (logo)näkyvyyttä itse elokuvassa sekä sen ulkomainoskampanjassa. Järjestimme kolme Amnesty-näytöstä keskustelutilaisuuksineen Helsingissä, Turussa ja Tampereella. Kaikki näytökset olivat loppuunmyytyjä ja lipputuotot tulivat kokonaisuudessaan meille.

Teimme yhteistyötä Moomin Charactersin kanssa uudella muumimallistolla, jonka kuvituksena on Tove ja Lars Janssonin 80-luvulla Amnestyille tekemä piirros. Malliston yhteydessä teimme myös vaikuttajayhteistyötä sekä lehtimainontaa. Muumimalliston tuotto lahjoitettiin meille.

Kasvu

Saavutimme tulotavoittemme: keräsimme 5 445 026 euroa, joka on 0,4 % yli budjetoidun tavoitteen ja 14,8 %:n kasvu vuodesta 2019. Merkittävin tekijä tavoitteen ylittämiseksi oli odotettua suuremmat testamenttilahjoitusten tulot. Muita syitä olivat kuukausilahjoitustulojen ja kertalahjoitustulojen kasvu. Koska käytimme varainhankintaan rahaa budjetoitua vähemmän, oli varainhankinnan tulos 12,5 % yli budjetoidun tavoitteen ja se kasvoi edellisestä vuodesta 19,9 %

Onnistuimme kuukausilahjoitustulojen kasvattamisessa: 2020 Kuukausilahjoitustulot olivat 4 260 474 euroa, joka on 4,6 % enemmän kuin vuonna 2019. Kasvatimme kuukausitukijoiden määrää: Vuoden 2020 aikana 5 048 henkilöä liittyi Amnesty kuukausitukijaksi, joka on 30,2 % enemmän kuin edellisellä vuonna. Paransimme kuukausilahjoittajien pysyvyyttä: 3 525 kuukausitukijaa lopetti tukijuutensa, joka on 11,9 % vähemmän, eli parempi tulos, kuin tavoittemme, ja 3,3 % vähemmän kuin vuosi sitten. Kun otetaan huomioon suuri uusien tukijoiden määrämme, ja se, että uudet tukijat ovat todennäköisimpiä lopettamaan tukijuutensa, tämä tulos on erityisen hyvä. Tarkasteltaessa paremmin pysyvyyttä mittaavaa yli vuoden ajan tukijoina olleiden pysyvyyttä, lopettamisia oli 10,6 % edellistä vuotta vähemmän. Monipuolistimme kuukausilahjoittajien rekrytointikanavia, josta osoituksena se, että uusien tukijoiden hankinta kehittyi kaikissa kanavissamme: ulkoistettu feissaus toi 2 520 tukijaa (+11,0 %), tele 1 047 (+40,9 %) oma feissaus 866 (+95,0 %), ja digi 556 (+74,8 %).

Monipuolistimme varainhankintaamme kasvattamalla kertalahjoitustuloja: kertalahjoitustulot olivat yhteensä 383 788, joka on 5,0 % enemmän kuin vuonna 2019. Suurin kasvun alue oli digivarainhankinnan kertalahjoitukset, josta kertyi 103 837 euroa. Tämä on 69,7 % kasvu edellisestä vuodesta. Teimme kolme säätiöhakemusta, joista kaksi hyväksyttiin. Näiden tulot olivat 28 000 euroa.

Vahvempi organisaatio

Tavoitekeskustelut väli- ja loppuarviointineen on käyty koko henkilöstön kanssa. Vuoden mittaan on käyty työkeskusteluita sekä tiimipalavereissa että pienemmissä kokoontumisissa. Maaliskuun puolesta välistä lähtien toimiston koko henkilökunta on tehnyt työtään etänä. Toimistoon on voinut mennä työskentelemään sovituin edellytyksin sekä tiukoin rajoituksin. Strategiaprosessi on mukailut kansainvälisen sihteeristön aikatauluja ja siten sen valmistumisen aikataulu on elänyt.

Poikkeustilasta riippumatta kampanjat sekä vaikuttamistyö etenivät aikatauluissaan tilanteeseen sopeutettuina. Digitaalisten työalustojen käyttöönotto ja kehitys on vuoden aikana edennyt suunnitelmia nopeammin. Koronan ja etätyöskentelyn vaikutuksia työnteekemiseen otettiin erityisesti huomioon. Esihenkilöt syvensivät osaamistaan myös etäjohtamisen osalta sekä ovat toteuttaneet vahvennettua esihenkilötyötä etätyöskentelyn ajan.

Osaston toiminta noudatti ilmasto-ohjelmansa linjauksia koko vuoden ajan. Poikkeusoloista johtuen maaliskuun jälkeen kaikki matkustaminen peruttiin sekä toimitilojen hiilijalanjälki on pienentynyt suunniteltua enemmän.